

Podpora výzkumu a vývoje v ČR

Obsah

Co je výzkum a vývoj?	2
Jaké způsoby podpory mohou využít čeští podnikatelé?.....	2
Veřejná (přímá podpora).....	2
Grantový projekt	3
Veřejná zakázka ve výzkumu a vývoji.....	3
Programový projekt VaVal.....	3
Kdo poskytuje účelovou podporu?	3
Strukturální fondy.....	4
Prioritní osy OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost	4
Prioritní osy OP Výzkum, vývoj a vzdělávání	5
Jak probíhá žádost o grant z operačního programu?.....	5
Nepřímá podpora výzkumu a vývoje	5
Podpora z nestátních zdrojů.....	6
Příloha č. 1 – Celková podpora VaV v soukromých podnicích ze státního rozpočtu ČR	7
Moje poznámky	8

Co je výzkum a vývoj?

Pojmy “výzkum” a “vývoj” budou bezesporu často používané v této práci. Aby nedošlo k nedorozuměním, je nezbytné předně definovat pojmy: výzkum, vývoj, inovace a technologie. Tyto pojmy jsou definované v zákoně zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů, konkrétně paragrafem 2 tohoto zákona.

„Výzkum je zde rozdělen na základní a aplikovaný. Základním výzkumem je teoretická nebo experimentální práce, která se provádí za účelem získání nových vědomostí o základních principech. Aplikovaným výzkumem je rovněž teoretická nebo experimentální práce, která je zaměřena na získání nových poznatků pro vývoj nových výrobků.

Vývoj (respektive experimentální vývoj) je činnost, při které se používají stávající poznatky získané z výzkumu pro návrh nových výrobků.

Poté, co je výrobek vyzkoumán a vyvinut, zavádí se do praxe. Zavedení nových výrobků a služeb do praxe se nazývá „inovace“. Inovace mohou být postupové nebo organizační. Postupovými inovacemi se rozumí zavedení nového nebo podstatně zdokonaleného postupu výroby, včetně podstatných změn techniky, do praxe.

Často používaným pojmem v této práci bude „technologie“. Technologií je zkoumání technik výrobních postupů, samotný výrobní postup i způsob zpracování materiálu na výrobek. Tento pojem v zásadě obsahuje jak výsledky vědeckého zkoumání, tak praktickou znalost technik.“¹

Jaké způsoby podpory mohou využít čeští podnikatelé?

Společnosti, které působí v České republice, mohou využít:

- Veřejnou (přímou) podporu
- Strukturální fondy
- Mezinárodní výzkumné programy
- Nepřímou podporu
- Podporu ze soukromých zdrojů

Nyní budou probrány všechny zmíněné formy podpory.

Veřejná (přímá) podpora

Veřejná (přímá) podpora vychází z již zmíněné zákona č. 130/2002 Sb. Tento zákon rozděluje podporu na účelovou a institucionální. Institucionální podpora je zejména určena pro vysoké školy, organizační složky ministerstev a vědecké výzkumné instituce. Tato podpora není vázána na žádný konkrétní výzkumný úkol, ale na druhou stranu je přidělována i se zřetelem na vědecké výsledky z minulosti. Tuto podporu nemohou čerpat soukromé podniky a nebude se jí tato práce nadále zabývat.²

¹ Blažek, Michal. Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje a ocenitelná práva v českých účetních předpisech. Praha, 2012. Vedoucí práce Simona Jirásková.

² Dle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů, § 4.

Podniky, bez ohledu na velikost, mohou čerpat účelovou podporu. Účelová podpora je (spolu)financuje konkrétní projekty na základě výsledků vědecké soutěže nebo jiných způsobů. Těmito „jinými způsoby“ jsou zejména projekty mezinárodní výzkumné spolupráce a specifické projekty určené k řešení vysokým školám. Společnost může získat grant na základě výsledků vědecké soutěže těmito způsoby: grantový projekt, veřejná zakázka, programový projekt.

Grantový projekt

Tuto formu dotace může poskytnout pouze Grantová agentura České republiky a vztahuje se pouze na základní výzkum, tedy na získání nových poznatků v oborech, které zatím nejsou prakticky uplatnitelné. Využití tohoto typu grantu v podnikatelském prostředí je tedy velmi limitováno a nejčastěji tento grant čerpají akademici pro své práce.

Veřejná zakázka ve výzkumu a vývoji

V tomto případě příjemce dotace, která často dosáhne až 100% nákladů, provádí VaV pro potřeby poskytovatele a pouze poskytovatel může výsledky využívat. Příjemce dotace je vybírán na základě veřejné soutěže dle zákona o zadávání veřejných zakázek. Využitelnost tohoto typu dotace pro soukromé podnikání je tedy vysoce omezena - pokud se tedy nepodnikáte ve vývoji nových technologií a nechcete výzkumem získat prestižní postavení v oboru se 100% krytými náklady v případě neúspěchu výzkumu. Dle českých i evropských předpisů, nezáleží na tom, jestli je výzkum a vývoj úspěšný, jelikož již z podstaty věci je VaV činností s nejistým výsledkem. Důležité je ovšem udělat vše pro dosažení zamýšleného výsledku a splnit legislativní předpisy.³

Programový projekt VaVaI

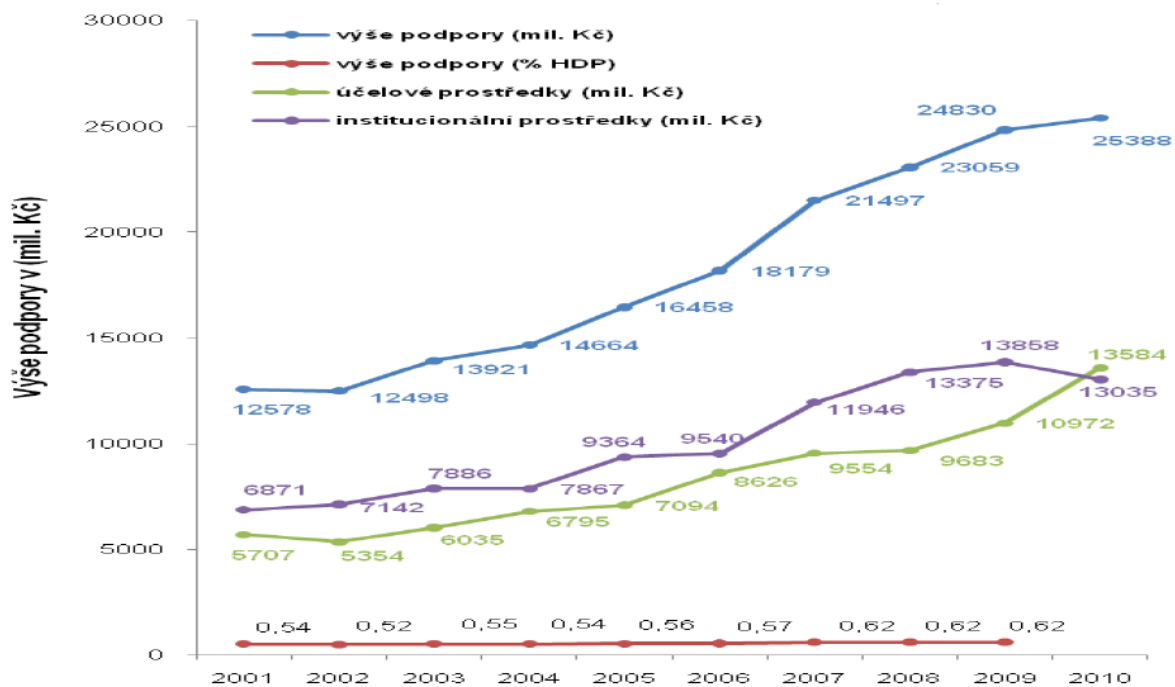
Tento poslední typ podpory je užitečným zejména pro podnikatele, kteří chtějí získat příspěvek na své podnikatelské aktivity. Stát v tomto případě nemá nárok na vlastnictví výsledků výzkumu a vývoje a ani na podílech na zisku, pokud není stanoveno jinak v podmínkách poskytnutí grantu. Výše grantu se v tomto případě odvíjí od typu prováděné činnosti, země a velikosti společnosti. Konkrétní podmínky poskytuje Rámec společenství pro podporu výzkumu, vývoje a inovací.

Kdo poskytuje účelovou podporu?

Účelovou podporu může poskytovat pouze Grantová agentura České republiky, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany, Ministerstvo kultury, Ministerstvo zemědělství a v omezené míře i Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Poslední jmenované ministerstvo již řeší pouze průřezové programy, které významnou měrou ovlivňují vzdělávání, např. budování výzkumných center na VŠ. Před reformou VaV v roce 2009, mělo právo poskytovat účelové dotace 19 subjektů, což přirozeně vedlo k množství problémů. Těchto 19 subjektů se zredukovalo na 7 výše zmíněných subjektů a agendu zanikajících subjektů převzala Technologická agentura, která spadá pod GA ČR.

Obrázek 1 Vývoj podpory VaV z veřejných prostředků

³ Dle IAS 38, překlad zveřejněný 29.11.2008 v Úředním věstníku Evropské unie, dostupný na <http://www.kacr.cz/> (staženo 15.11.2012).

Z obrázku je vidět vzrůstající účelové podpory na úkor podpory institucionální, jejíž výsledky jsou jen obtížně měřitelné.

Konkrétní data v rozdělení dle krajů, velikost podniku, typu výzkumu naleznete v příloze č. 1.

Strukturální fondy

Podporou VaVal se zabývá zejména dotační program Potenciál a Inovace, na základě kterého vytváří státy operační programy. Hlavním rozdílem mezi operačním programem a dotací na základě sedmého rámcového programu je, že v případě 7. RP je dotace schvalována v zahraničí, zatímco u operačních programů je dotace schvalována českou stranou, ať již na úrovni ministerstev nebo krajů.

V současné době 15 % prostředků na dotace z operačních programů je financováno ČR a 85 % je financováno z fondů EU. Dle statistik za rok 2011, v OP Podnikání a inovace bylo vyčerpáno pro Českou 3 041,20 milionů EUR, v OP Výzkum a vývoj pro inovace 2 070,60 milionů EUR. Dohromady se jedná o 19,75 % výdajů na dotační program Potenciál a Inovace.

Tento dotační program zaznamená významnou změnu od roku 2014. Mezi lety 2014 - 2020 by si Česká republika měla rozdělit 20,5 miliard EUR. Podporou VaVal se budou zabývat zejména dotační programy OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost a OP Výzkum, vývoj a vzdělávání.

Operační programy se člení na jednotlivé prioritní osy.

Prioritní osy OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost

- Rozvoj podnikání založený na podpoře výzkumu, vývoje a inovací
- Rozvoj infrastruktury a služeb podporujících podnikání ve znalostní ekonomice a internacionalizace podnikání
- Udržitelné hospodaření s energií a rozvoj inovací v energetice

- Rozvoj vysokorychlostních přístupových sítí k internetu a informačních a komunikačních technologií

Prioritní osy OP Výzkum, vývoj a vzdělávání

- Posilování kapacit pro kvalitní výzkum
- Rozvoj prostředí pro využití výzkumu jako zdroje dlouhodobé konkurenční výhody
- Rozvoj vysokých škol
- Rozvoj celoživotního učení a rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělání
- Technická pomoc

Jak probíhá žádost o grant z operačního programu?

Podání žádost se program od programu samozřejmě liší, obecně by se ovšem dal proces rozdělit do tří fází: podání registrační žádosti, podání plné žádosti a realizační fáze. V první fázi se jedná o nastínění projektů a ohodnocení finančního zdraví firmy. V první fázi, jak společnosti eNovation tak Deloitte radí dávat si velký pozor na formální chyby a srozumitelnost textu. Je v nutné vzít na zřetel, že texty jsou čtené zejména ekonomy - amatéry v oboru, kde společnost podniká a jaký výzkum chce vést.

V druhé fázi předkládá společnost kompletní podnikatelský záměr a studii proveditelnosti. Do 3 měsíců je projekt ohodnocen a rozhodnuto o poskytnutí, či neposkytnutí žádosti.

V případě, že je projekt schválený, je nutné dodržovat podmínky poskytnutí dotace a navazující pravidla.

Od roku 2014 dojde k zvýšení uživatelské přívětivosti čerpání dotací díky novému informačnímu systému a zároveň se dotace budou více orientovat na malé a střední firmy.

Nepřímá podpora výzkumu a vývoje

Na rozdíl od předchozích zdrojů financování vědy a výzkumu má nepřímá podpora jednu hlavní výhodu, a to že nárok na čerpání nepřímé podpory vyplývá z legislativy a společnost si jím může být jistá, za předpokladu, že splní zákonné podmínky. Mezi nejvýznamnější formy nepřímé podpory patří:

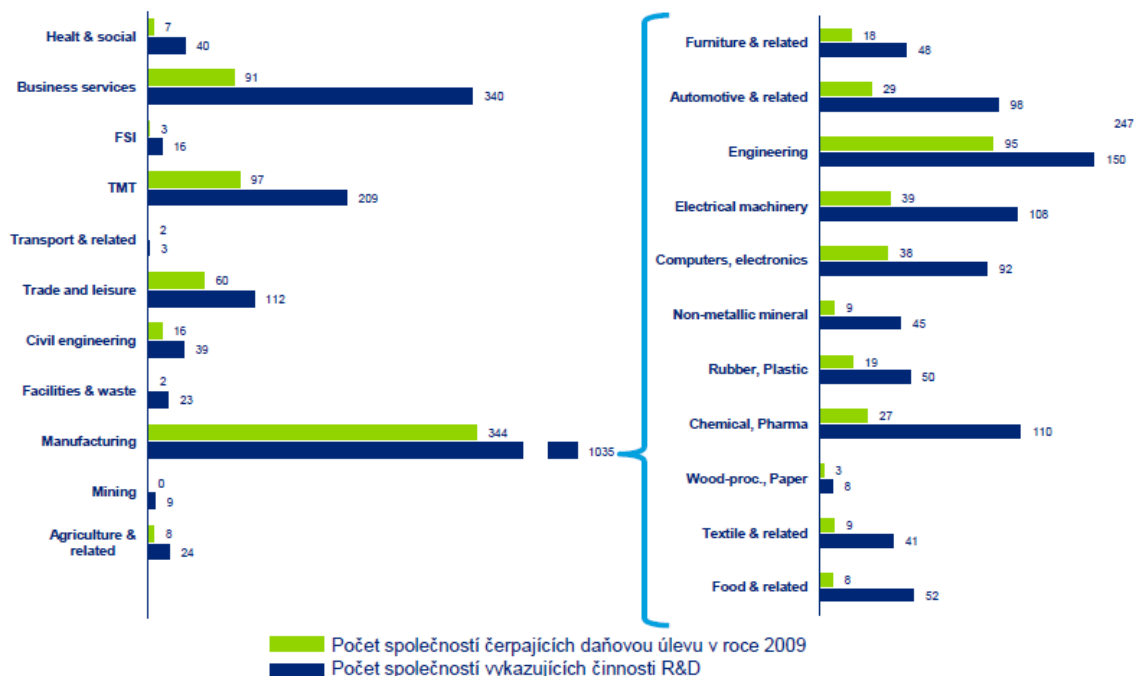
- Osvobození od daně ze zisku, je-li použit na podporu výsledků vědy a výzkumu u nepodnikatelských subjektů
- Osvobození od daně dědické a darovací, je-li majetek darován / zděděn pro využívání ve výzkumu a vývoji

Nejvyužívanější formou nepřímé podpory jsou odčitatelné položky, a to možnost odečíst od základu daně hodnotu darů určených pro provozování vědy a výzkumu a možnost odečíst od základu daně 100 % výdajů na výzkum a vývoj.

Obzvláště možnost odečtení výdajů na výzkum a vývoj od základu daně je extrémně výhodnou formou nepřímé podpory, jelikož jsou výdaje uplatnitelné 2x, nejdříve jako náklady, které snižují zisk a následně jako odčitatelná položka, která upravený zisk ještě snižuje.

Možnost odpočtu výdajů na VaV není automatická. Před samotným řešením projektu je nutné vypracovat Projekt VaV a následně vést evidenci vhodných nákladů - pro evidenci není nutný žádný speciální software, stačí Excel.⁴

Obrázek 2 Statistika činností VaV vs. skutečné čerpání daňové úlevy

Zdroj dat: Český statistický úřad

Na grafu je vidět, že ačkoliv některé společnosti mají nárok na čerpání dotací na VaV, nevyužívají. Dle společnosti Deloitte je hlavním důvodem neznalost společností, že mají možnost využít odčitatelnou položku nebo si často společnosti neuvědomují, že vůbec provádí činnosti výzkumu a vývoje.

Podpora z nestátních zdrojů

Výzkum a vývoj podporují i nestátní organizace, jakou jsou nadace a nadační fondy. Jmenovitě pro Českou republiku lze zmínit např. Nadace Tomáše Bati nebo Nadační fond na podporu vědy, který je financovaný zejména Karlem Janečkem. Výhodou soukromých fondů je zejména menší byrokracie, prvky zajímavosti (např. soutěže) a navázání slibných kontaktů s mecenáši, kteří výzkum sponzorují.

Nevýhodou je, že prostředky jsou více limitované než u fondů z EU.

⁴ Deloitte seminář

Příloha č. 1 – Celková podpora VaV v soukromých podnicích ze státního rozpočtu ČR

Tab. A.26 Celková podpora VaV v soukromých podnicích ze státního rozpočtu ČR

	mil. Kč - běžné ceny						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Celkem	2 364	2 583	3 058	2 992	3 551	3 489	3 834
podle formy podpory							
institucionální	313	318	330	328	382	333	219
účelová	2 051	2 265	2 728	2 664	3 168	3 156	3 615
podle vlastnictví							
domácí podniky	2 001	2 183	2 579	2 538	3 017	2 971	3 130
podniky pod zahraniční kontrolou	363	400	478	454	534	517	705
podle velikosti VaV pracoviště (počet zaměstnanců VaV v FTE)							
Pouze osoby na dohody ve VaV	2	3	2	15	14	22	17
méně než 5	252	229	338	377	532	539	544
5 - 9,9	267	359	449	447	432	451	494
10 - 19,9	319	425	503	447	647	638	699
20 - 49,9	563	587	691	684	819	678	724
50 - 99,9	276	274	296	405	467	418	416
100 a více	443	405	532	369	432	569	770
<i>Nerozlišeno</i>	<i>241</i>	<i>301</i>	<i>245</i>	<i>248</i>	<i>208</i>	<i>173</i>	<i>170</i>
podle kategorie výzkumu a vývoje							
Základní výzkum	367	401	385	306	279	194	141
Aplikovaný výzkum	601	575	841	835	844	2 109	2 229
Experimentální vývoj	767	815	904	899	1 178	1 108	1 101
Infrastruktura výzkumu, experimentálního vývoje a inovací	5	6	12	19	13	78	363
Průmyslový výzkum	623	785	915	932	1 237	.	.
podle převažující skupiny vědních oblastí*							
Přírodní	313	347	523	533	595	575	711
Technické	1 768	1 948	2 140	2 050	2 513	2 539	2 754
Lékařské	58	76	89	97	107	78	69
Zemědělské	144	143	246	232	252	222	234
Sociální	80	68	59	79	84	73	61
Humanitní	1	1	0	0	0	2	5
podle krajů							
Praha	705	711	907	860	987	977	1 032
Středočeský	180	227	270	274	318	349	451
Jihočeský	23	23	51	50	73	63	77
Plzeňský	104	111	127	107	144	168	171
Karlovarský	3	6	6	2	4	6	4
Ústecký	104	119	111	109	124	90	100
Liberecký	97	100	105	105	191	197	214
Královéhradecký	56	64	128	119	120	117	152
Pardubický	220	228	222	214	278	257	258
Vysočina	62	70	100	114	120	129	133
Jihomoravský	302	364	462	489	548	550	549
Olomoucký	110	134	156	134	145	117	148
Zlínský	243	264	263	220	253	217	270
Moravskoslezský	154	162	149	195	245	252	276

Zdroj: Český statistický úřad 2012 podle údajů IS VaVal (RVVI) a vlastních dopočtů

Moje poznámky

Operační program Podnikání a inovace (OPPI) 2007-2013

Operační program Průmysl a podnikání (OPPP)

Informační systém výzkumu a vývoje - <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=610>

<http://www.podnikatel.cz/clanky/o-jake-dotace-muze-podnikatel-zadat/>

<http://www.batova-vila.cz/CZ/Nadace-Tomase-Bati-Grantova-politika.html>

<http://www.nfneuron.cz/> - nadační fond Karla Janečka

<http://www.rr-moravskoslezsko.cz/eu2014/moznosti-v-podpore-vyzkumu-a-inovaci-v-jihomoravskem-regionu> - podpora v regionech

Rámec společenství pro výzkum a vývoj - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:323:0001:0026:cs:PDF>

Osnova:

Co je vůbec výzkum a vývoj dle českých předpisů? (0,75 stran)

Daňová zvýhodnění výzkumu a vývoje (0,5 stran)

Státní programy pro podporu výzkumu a vývoje (1 strana)

Statistiky využívání programů pro podporu VaV (2 strany)

Regionální programy pro podporu VaV (0,25 stran)

Nestátní programy pro podporu VaV (0,5 stran)

Aktuální stav výzkumu a vývoje v České republice.